

BRANKO BIRT (1910. – 1966.)

(Uz 50. obljetnicu smrti)

Prije 50 godina umro je poznat crkveni glazbenik, glazbeni pisac, skladatelj, svećenik i prvi tajnik Instituta za crkvenu glazbu Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Rođen je 27. ožujka 1910. u Srijedskoj, Župa Ivanjska, kod Bjelovara. Pučku je školu pohađao u rodnom mjestu, a gimnaziju u Bjelovaru, Daruvaru, Osijeku, Križevcima i Vukovaru, gdje 1930. godine polaže ispit zrelosti. Studij teologije završava na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1934. godine. Iste godine 29. lipnja (na svetkovinu sv. Petra i Pavla) zaređen je za svećenika kao prvorednik zagrebačkog nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca (danas blaženog Alojzija Stepinca). U kolovozu 1934. godine dolazi u Feričance kao kapelan. Nakon smrti tamošnjeg župnika Nikole Mikića postaje najprije upravitelj župe, a od 1937. godine župnik. Dok je za vrijeme rata djelovao kao župnik u Feričancima, gotovo da nije bilo partizana u toj župi, pa je okrivljen da je svoje župljane vjerski i šovinistički zaludio. Iz tih partizanskih razloga 1. ožuj-

ka 1943. biva uhićen i odveden na sud u Duzluk. Nakon ispitivanja i maltretiranja ipak je bio pušten kući. Razriješen je župničke službe u Feričancima 3. studenoga 1943. Potom dolazi u Zagreb. Djelovao je na nekoliko župa kao kapelan i zborovođa. Od 1946. godine bio je duhovni pomoćnik u Bisagu, a od 1947. do svojega ponovnog uhićenja 1949. duhovni pomoćnik u Župi Visoko, u Križevačkom dekanatu. Pod istragom je bio u Sv. Ivanu Zelini i Orahovici, a sudilo mu se u Osijeku. Kaznu na smrt (100 dana u lancima) potvrdio je Vrhovni sud u Zagrebu, dok je Prezidijum u Beogradu izrekao pomilovanje i kaznu preinačio na 20 godina strogog zatvora u Staroj Gradiški. Zahvaljujući smanjenju kazne na 18 godina i oproštenju za pet godina izrečenom amnestijom 1962. godine, pušten je iz zatvora Stara Gradiška 4. travnja iste godine, nakon trinaest godina

izdržavanja kazne. Iz toga zloglasnog zatvora vraća se u potpuno novu stvarnost. Djeluje u Župi sv. Blaža, radi s mladima, katehizira, vodi zborove, sklada i piše. Kad je osnovan Institut za crkvenu glazbu pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1963. godine, biva postavljen za prvog tajnika Instituta. Kao tajnik Instituta bio je točan i precizan. Svu svoju energiju uložio je da bi Institut mogao pravilno raditi, napredovati i razvijati se. Sa studentima i profesorima uvijek je bio susretljiv, vedar i nasmijan, iako je bio teški srčani bolesnik. Ta je bolest uzrokovala njegovu iznenadnu i preranu smrt. Umro je 13. travnja 1966., u pedeset i šestoj godini života.

Branko Birt je bio plodan glazbeni pisac. Svoju zapaženu spisateljsku djelatnost započeo je, kao student teologije, na Katoličkome bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, u glazbenom

društvu bogoslova »Vijenac«. Godine 1944. bio je i aktivni član u odboru Cecilijanskog društva, u kojem su bili ugledni hrvatski glazbenici: Filip Hajduković, Franjo Dugan, Mladen Stahuljak, Albe Vidaković i drugi. Jedno je vrijeme bio i tajnik tog društva. Suraduje u glazbenom časopisu Cecilijanskog društva *Sveta Cecilija*, pišući u rubrici *Iz hrvatske glazbene prošlosti*. Njegovi hvaljevrijedni zapisi itekako su značajni za povijest crkvene glazbe u Hrvata.

Branko Birt se još više istaknuo kao skladatelj. Pisao je skladbe za tamburaške zborove. Za mješovite crkvene zborove skladao je vrijedne dvoglasne pučke popijevke i motete. Motet *Evo svećenik veliki* posvetio je tadašnjemu zagrebačkom nadbiskupu dr. Alojziju Stepincu prigodom dijeljenja krizme u Feričancima 1936. godine. Svoje skladbe uglavnom objavljuje u glazbenim časopisima. U svojem izvješću u *Svetoj Ceciliji*, br. 3 od 1935. godine, navodi svoje sljedeće skladbe: *Blagoslovljen budi Bog* (Pokaz – Birt), *Divnoj dakle, Puče moj, Cigani, Jur tri*

Svu svoju energiju uložio je da bi Institut mogao pravilno raditi, napredovati i razvijati se. Sa studentima i profesorima uvijek je bio susretljiv, vedar i nasmijan, iako je bio teški srčani bolesnik. Ta je bolest uzrokovala njegovu iznenadnu i preranu smrt. Umro je 13. travnja 1966., u pedeset i šestoj godini života.

noći (Žganec – Birt), *Venček na glavi i Fašnikovi svatovi*. Sklada, dakle, duhovnu i svjetovnu glazbu. Možda je nekima najpoznatija njegova svjetovna skladba *Spušta se mrak*, skladba koju je posvetio majci. U vlastitoj nakladi objavljuje skladbe: *Sv. Anastaziji, Sv. Florijanu, Sv. Mariji Magdalen, Sv. Josipu, Sv. Nikoli, Litanije lauretanske, Litanije Presvetom Srcu Isusovu i Anđeo Gospodnji*. Nakon izlaska iz zatvora skladao je *Hrvatsku misu za pučko pjevanje*, tri himna za pučko pjevanje i *Vatrogasnu himnu* te lagane skladbe za početnike na

orguljama. Liturgijskim skladbama želio je pridonijeti liturgijsko-glazbenoj obnovi u Crkvi prema zaključcima Drugoga vatikanskog sabora.

Branko Birt, kao svećenik i glazbenik, zaslužuje uistinu dužno poštovanje. Živio je i djelovao u veoma teškim vremenima naše hrvatske povijesti. Bio je stalno proganjan, zatvaran, ispitivan i maltretiran od komunističkog režima samo zato što je bio Hrvat i svećenik. Svoje najljepše i najkreativnije godine ostavio je u zatvoru, u kojem je iz istih razloga robijalo na stotine svećenika. Ondje je stradao njegovo osjećajno biće, njegovo tjelesno zdravlje. Ondje je utihnuo njegov glazbeni talent, kojim je mogao daleko više obogatiti našu crkvenu glazbu. Ali zato nije stradala njegova neuništiva duša, koja danas uživa zaslužene ljepote raja. Nisu nestala ni sjećanja onih koji su ga osobno poznavali, niti će nestati sjećanja budućih pokoljenja, kojima je u nasljeđe ostavio svoja vrijedna glazbena djela.

Zlatna prošlost

U prigodi 50. obljetnice Instituta za crkvenu glazbu, koji ujedno slavi zlatni vijek svojega umjetničko-glazbeno-odgojnog djelovanja, tiskana je monografija „Zlatna prošlost za plodnu budućnost“, koju su za tu prigodu pripremile dr. s. Katarina Koprek, mo. s. Domagoja Ljubičić i Marija Ferlindeš, prof. To je vrijedna knjiga, koja donosi povijesni pregled njegova djelovanja, biografije svih profesora i djelatnika, koji su velik dio svoga života ugradili u život Instituta, te brojne aktivnosti i organizacijsku djelatnost te ustanove.

